

Bachelorgradsoppgave

Profesjonsetikk og relasjonskompetanse

Professional ethics and relational competence

Hvordan ivareta relasjonene til eleven når profesjonsetiske dilemmaer oppstår?

How to maintain the relations to the pupil when problems on an ethcial level arises?

Mathias Breunig Fornes

GLU360

Bachelorgradsoppgave i
Grunnskolelærerutdanning 5.-10.

Lærerutdanning
Høgskolen i Nord-Trøndelag - 2015

SAMTYKKE TIL HØGSKOLENS BRUK AV KANDIDAT-, BACHELOR- OG MASTEROPPGAVER

Forfatter: Mathias Breunig Fornes

Norsk tittel: Profesjonsetikk og relasjonskompetanse

Engelsk tittel: Profesional ethics and relational competence

Studieprogram:Grunnskolelærerutdanning 5.-10.

Emnekode og navn:GLU360 Pedagogikk og elevkunnskap 4, bacheloroppgave

Jeg samtykker i at oppgaven kan publiseres på internett i fulltekst i Brage, HiNTs åpne arkiv

Min oppgave inneholder taushetsbelagte opplysninger og må derfor ikke gjøres tilgjengelig for andre

Kan frigis fra: _____

Dato:25/05.2015

Mathias B. Fornes
underskrift

Innhold

1. INNLEDNING	1
1.1. Bakgrunnen for valg av oppgave.....	1
1.2. Problemstillingen.....	2
1.3. Oppgavens oppbygning	2
2. TEORI	3
2.1. Fire-perspektivmodellen for kommunikasjon	3
2.2. Profesjonell Yrkesetikk.....	3
2.3. Nærhetsetikk	4
2.4. Lærerens makt	6
2.4.1. Formell, faglig og karismatisk makt.....	6
2.4.2. Det asymmetriske forholdet.....	7
3. METODE	7
3.1. Hva er en metode	7
3.2. Litteraturstudie som metode.....	7
3.3. Begrunnelse for valg av metode.....	8
3.4. Kildekritikk	8
3.5. Forskningsetikk	8

4.	CASE : EN LÆRERS BERETNING	9
5.	DRØFTING.....	10
5.1.	Innledning.....	10
5.2.	Fire-perspektivmodellen for kommunikasjon	10
5.2.1.	Egenperspektivet	10
5.2.2.	Andreperspektivet	11
5.2.3.	Det intersubjektive perspektivet.....	12
5.3.	Profesjonell yrkesetikk	13
5.3.1.	Bevissthet over egne kvaliteter	13
5.3.2.	Behovet for en grunnleggende yrkesetikk	13
5.3.3.	Hvor ligger det etiske ansvaret?	14
5.4.	Nærhetsetikk	14
5.4.1.	Personen som et ærend	14
5.4.2.	Ungdomskultur og den fysiske nærhet	15
5.4.3.	Relasjonsforholdet	15
5.4.4.	Nærhetsetikkens avhengighetsforhold	16
5.5.	Lærerens makt	16
5.5.1.	Formell, faglig og karismatisk makt.....	17
5.5.2.	Ung lærer i krysningpunktet	17
5.5.3.	Maktmisbruk.....	18
6.	AVSLUTNING	18
7.	KONKLUSJON	19
8.	KILDER	21

1. INNLEDNING

Skolen er en sosial arena hvor interaksjoner mellom ulike mennesker forekommer, både store og små. Relasjoner mellom enkeltmennesker skapes enten det er mellom lærer-kollegaer, lærer-elev, elev-elev og elev-ledelse. De viktigste relasjonene er lærer-elev. Disse relasjonene skapes i fredstid, og når konflikter oppstår kan de fungere som den grunnpilaren som holder forholdet deres sammen. Som lærer er man en oppdrager og rollemodell for sine elever, i medgang eller i motgang. Læreren er den personen som elever tilbringer mye av sin tid sammen med, noe som medfører at læreren må være i stand til å skape trygge og gode omgivelser for sine elever. Denne tryggheten skapes gjennom gjensidig tillitt og respekt, og vil i tillegg fungere som et fundament i lærerens relasjoner til sine elever.

Forelskelse, beundring, idealisering, sårbarhet og hjerteknust er ord som man gjerne forbinder med ungdomsårene. De er en del av ungdomskulturen. Sterke følelser som en følge av puberteten til mange elever i ungdomsårene er noe som er helt normalt. Men hva skjer når forelske, beundring og idealisering blir rettet mot læreren? Som en del av dette spørsmålet og som en egen erfart situasjon har jeg valgt å basere oppgaven min på nettopp denne utfordringen. Da jeg var midt i en slik situasjon, følte jeg meg ukomfortabel, og min mangel på erfaring tilsa at dette var en situasjon jeg ikke var forberedt på. Som en følge av denne mangelfulle erfaringen har jeg valgt å sette meg mer inn i en slik situasjon.

1.1. Bakgrunnen for valg av oppgave

Fra min posisjon som student i en 10.klasse opplevde jeg sterk interesse fra ei av jentene. Interessen skjedde både på og utenfor skolen. Som student brakte jeg dette problemet videre til min praksislærer som mente at dette var helt normalt. Oppfatningen min om hvordan problemet løste seg var at mitt opphold på skolen vedvarte i kort tid. Som følge av tidsperioden mistet eleven interessen da jeg ikke lenger var til stede. Dette ledet meg til tankene om at dette kan skje igjen, og om det skjer så kan det hende jeg har ansvaret for min egen klasse, noe som kan føre til at problemet ikke bare dør ut på denne måten. Disse tankene

har ført til et ønske om å føle seg bedre rustet hvis et slikt problem oppstår igjen. Med dette som utgangspunkt har jeg valgt å fordype meg i en tilnærmet lik situasjon.

1.2. Problemstillingen

Problemstillingen min lyder som følge: *«hvordan ivareta relasjonene til eleven når profesjonsetiske dilemmaer oppstår»?* Problemstillingen gir uttrykk for det jeg følte på når jeg opplevde denne situasjonen fra praksis. Å bevare de relasjonene jeg hadde til jenta ble for meg en utfordring. Jeg følte selv at jeg hadde valget mellom å distansere meg fra jenta eller å belyse problemet gjennom en samtale med vedkommende. Mitt valg helte mer mot distansering enn en samtale. Her kom frykten for å gjøre noe galt inn i bildet. Denne distanseringen fikk følger for mine relasjonstilknytninger hos vedkommende. Derfor kan denne problemstillingen være med på å vise utfordringer som kan tilknyttes et slikt problem.

1.3. Oppgavens oppbygning

I min oppgave vil det være viktig å presisere at min teori og drøfting vil ta utgangspunkt i en case. Denne casen baserer seg på min hendelse selv om den er noe forandret. Dette er fordi jeg ønsket å se på utfordringer knyttet opp imot lærerens rolle og ansvar, ikke en student. Jeg starter med å gjøre rede for de ulike teoretiske elementene som kan tilknyttes en slik case. Man kunne ha trukket inn mange ulike teorier inn i denne oppgaven, men de jeg har valgt har kommet i samråd med min veileder og jeg mener de representerer mine tanker rundt opplevelsen godt. I min hoveddel velger jeg å gjenta de samme overskriftene som i teoridelen. Dette gjør jeg fordi det er med på å skape en god oversikt, og man kan lettere se hva jeg vil fram til i forhold til casen. Tilslutt oppsummerer jeg oppgaven med å gjøre rede for mine refleksjoner og viktige funn opp imot problemstillingen.

2. TEORI

I min teoridel har jeg valgt å legge vekt på fire-perspektivmodellen for kommunikasjon, profesjonell yrkesetikk, nærhetsetikk og lærerens makt. Jeg har valgt disse teoretiske aspektene fordi jeg mener de fungerer som faktorer som kan tilknyttes en slik case som jeg senere beskriver i oppgaven.

2.1. Fire-perspektivmodellen for kommunikasjon

For lærere, elever og ledelse handler skolehverdagen om kommunikasjon og samhandling på mange ulike måter og på ulike arenaer. Med andre ord handler dette om et stort sosialt miljø som skolen skal være en tilrettelegger for. Et godt miljø kjennetegnes av gjensidig respekt og gode lærer-elevrelasjoner og elev-elevrelasjoner. Et miljø som skaper utrygge og ekskluderende omgivelser vil på sin side ikke ha god nok kompetanse til å skape disse relasjonene (Skaalvik & Skaalvik, 2009). «*Relasjonskompetanse dreier seg om å forstå og å samhandle med de menneskene vi møter i yrkessammenheng på en god og hensiktsmessig måte*» (Røkenes & Hanssen, 2006, s. 7) Røkenes & Hanssen(2006) tar her for seg fire-perspektivmodellen når de snakker om hva som er grunnleggende for kommunikasjon og samhandling mellom mennesker:

- «1. egenperspektivet (min verden)
- 2. andreperspektivet (din verden)
- 3. det intersubjektive perspektivet (vår verden)
- 4. samhandlingsperspektivet (metaperspektivet, dvs. vårt perspektiv på samhandlingen mellom oss)» (Røkenes & Hanssen, 2006, s. 36)

Denne fire-perspektivmodellen sier noe om hvilke utfordringer vi må forholde oss til for å være i stand til å utvikle en god relasjonskompetanse. Læreryrkets mangfoldige utfordringer krever at denne relasjonskompetansen ligger iboende hos den personen som velger å tre inn i yrket. Den er med andre ord svært sentral i yrkesrollen.

2.2. Profesjonell Yrkesetikk

I en lærers hverdag dukker det opp mange ulike yrkesetiske problemer og utfordringer. Yrkesetikk handler om «den grunnleggende holdningen lærere har til sin utøvelse av sin

profesjon» (Lyngsnes & Rismark, 2007, s. 180) Holdning så vel som moral vil være nøkkelordene i denne sammenhengen, og som lærer er man konstant en pekepinn på hvordan disse to etiske verdiene formidles til de menneskene man kommer i kontakt med.

Som lærer er det nødvendig at det stilles spesielle krav til yrkesutøvelsen. Ifølge Bergem(2011) kan dette begrunnes på to måter: For det første vil det være fornuftig å vise til det som kan gi et *sosiologisk* sett av begrunnelser. Lærerne får sin handlefrihet fra staten og foreldre, og i gjengjeld har begge partene krav på en garanti for at lærerne gjør det de skal, og at kvaliteten på det arbeidet de gjør holder mål både faglig og etisk. For det andre vil det være relevant og nødvendig å binde yrkesutøvelsen i et *pedagogisk* forankret sett av yrkesetiske begrunnelser. Disse pedagogiske forankringene vil ha sitt grunnlag i yrkets egenart. Det kan begrunnes med at lærer-elev-relasjonen står svært sentralt for all pedagogisk virksomhet, og derfor blir det hensynet som alle lærere må ta til elevens integritet og sårbarhet den aller viktigste begrunnelsen for at lærere må utvikle en størst mulig grad av yrkesetisk kompetanse (Bergem, 2011).

I læreryrket er det mange forhold som skaper yrkesetiske assosiasjoner. Lyngsnes & Rismark(2007) nevner her noen vesentlige eksempler: For det første gir læreryrket stor frihet i måten man utøver lærerrollen. Lærerne har også stor makt og innflytelse på sine elever gjennom det som blir sagt, det som blir gjort og det de foretar seg både innenfor og utenfor skolens arena. Dette begrunner Imsen(2009) som selve nødvendigheten av hvorfor lærere bør utvikle en egen form for yrkesetikk.” *Behovet for en yrkesetikk for lærere begrunnes gjerne med at lærere har stor frihet i sitt yrke, det er relativt lite innsyn fra andre voksne i hva han eller hun foretar seg, og læreren har stor makt og innflytelse på sine elever*” (Imsen, 2009, s. 467). Videre beskriver hun at læreren får stor tillit fra samfunn og foreldre, og at dette igjen gjengis i form av ansvarlighet fra lærerens sin side. Imsen(2009) betrakter dette som” *det usynlige kontraktsforholdet*” som undervisningen bygger på. I følge Imsen(2009) kan yrkesetikk for lærere ha to gjeldende funksjoner: både det å beskytte elevene og samfunnet mot ekstreme tilfeller av ukontrollerte handlinger fra læreren, og å danne en beskyttelse for læreren mot formålsløse krav fra omverdenen.

2.3. Nærhetsetikk

Uttrykket nærhetsetikk sammenfatter etisk tenkning og tradisjon som setter jeg-du-forholdet i sentrum (Bergem, 2011). Nærhet viser til to forhold: For det første kan det handle om fysisk

nærhet. Lærere er ofte de personene som barn og unge tilbringer mye tid sammen med, og derfor kan det være fornuftig å anta at nærheten til lærerne vil få en avgjørende betydning for deres vekst og utvikling. For det andre kan nærhet også vise til de psykiske, følelsesmessige og identitetsmessige bånd som kan utvikles mellom mennesker. Den sentrale tanken i nærhetsetikken er at mennesket er satt inn i en sosial kontekst som man ikke kan trekke seg ut av. I den pedagogiske virksomhet kan dette bety at lærere har et forpliktende ansvar. En lærer opptrer både som et medmenneske og yrkesutøver. Lærere skal være gode ledere og forbilder for sine elever, samtidig som de skal forholde seg profesjonelt til de andre de til daglig arbeider med. Det gjelder andre lærere, foreldre og skolens ledelse. (Bergem, 2011).

I læreryrket har man til daglig kontakt med elever, kollegaer og ledelse. Dette er områder hvor ulike problemer kan oppstå. Som lærer kan man ikke vike fra disse problemene, man er nødt til å ta stilling til de. I en instans som skolen, hvor medmenneskelig kompetanse er høy, kan nærhetsetikken knyttes sterkt opp mot de relasjonene som dannes innenfor skolens rammer. Henriksen & Vetlesen(2003) beskriver den moralske henvendelse slik:

«Det er den henvendelsen som innbefatter selve personen – ikke personen som en som «har» et ærend, men som «er» et ærend. Når ærendet er personen selv, er det personens liv og skjebne det står om, ikke en sak som delegeres til neste funksjonær eller et annet kontor» (Henriksen & Vetlesen, 2003, s. 203).

Dette medfører at våre moralske holdninger, antakelser og begreper ifølge nærhetsetikken er uløselig knyttet til våre erfaringer med det å være mennesker blant mennesker. Dette viser at de relasjonene en lærer utvikler til sine elever deler sterke bånd med det som står sentralt i nærhetsetikken.

Lærerens møte med sine elever må forstås som et møte mellom mennesker hvor deres liv er vevd inn i hverandre. Dette er med på å skape et «*avhengighetsforhold*» (Bergem, 2011, s. 105). En voksen person har en evne til å styre barnet gjennom samtaler og handlinger. Man kan derfor si at voksne har en meget sterk manipulerende effekt på barn. Dette er med på å understreke barnets sårbarhet i forhold til den voksne, og på lik linje elevens sårbarhet til en lærer. En elev kan åpne seg for læreren og forvente å bli godt tatt imot. Læreren blir her konfrontert med en etisk fordring han eller hun ikke har et ønske om. Denne handlingen fra elevens side utfordrer lærerens etiske holdninger og kravet om en løsning er noe læreren ikke kan unngå. Dette forholdet mellom lærer og elev krever at læreren innehar «*etisk bevissthet*» og «*yrkesetisk kompetanse*» (Bergem, 2011, s. 105)

2.4. Lærerens makt

Skal man diskutere yrkesetikk og dens relevans når det gjelder skole så slipper man ikke unna lærerens maktposisjon. En lærer skal være den som er lederen i et klasserom, og med det kommer læreren også i en maktposisjon. For å sammenligne dette med nærhetsetikken så er det dette «*avhengighetsforholdet*» (Bergem, 2011, s. 105) som vil være nøkkelen. Elever er sårbare og de voksne har makt, erfaring og kompetanse. Det er nettopp derfor dette maktforholdet mellom lærer og elev kan oppleves som noe skjørt fordi en lærer er nødt til å opprettholde makten ovenfor sine elever samtidig som det er en hårfin balansegang å misbruke den.

2.4.1. Formell, faglig og karismatisk makt

Bergem(2011) beskriver tre former for makt: *formell makt, faglig makt og karismatisk makt*. Den *formelle makten* er knyttet til rollen som lærer. Denne makten er med på å gi læreren myndighet til å arbeide og handle innenfor de rammene som er gitt. Den formelle makten kommer først og fremst til syne gjennom styringen og bearbeidelsen av læringsaktivitetene i skolen. Den *faglige makten* gjør læreren i stand til å vurdere mennesket, hendelser og omstendighetene. En lærer kan i stor grad påvirke sine elever gjennom den faglige kunnskapen man besitter og han eller hun kan være i stand til å få elevene til å tro på nesten hva som helst. Under denne formen for makt kommer nærhetsetikken til syne gjennom «*avhengighetsforholdet*» hvor de voksne kan ha en manipulerende effekt på sine elever. Det er derfor viktig at alle lærere er klar over det ansvaret som medfører en slik makt. Den *karismatiske makten* er sterkt knyttet til lærerens personlighet og væremåte. Man skal i denne sammenhengen ta i betraktning at en lærer ofte vil være en identifikasjonsfigur hos sine elever. Dette medfører at man som rollemodell må vite at man vil ha en sterk innflytelse på sine elever og at denne formen for makt ikke må misbrukes.

2.4.2. Det asymmetriske forholdet

Maktfordelingen mellom lærer og elev er skjev. Generelt kan man si at etikken fordømmer misbruk av makt, men den sier ikke noe om hvordan læreren i en konkret situasjon bør ta i bruk sin makt til å bistå elevenes interesser og legge til rette for deres behov. I denne sammenhengen kan man si at pedagogisk virksomhet er relasjonell virksomhet, hvor lærere og elever møtes i et *asymmetrisk forhold* (Bergem, 2011). De yrkesetiske dilemmaene som lærere må forholde seg til, ta standpunkt til, har sitt utgangspunkt i dette forholdet (Bergem, 2011).

3. METODE

3.1. Hva er en metode

En metode kan defineres som et verktøy man kan bruke for å se virkeligheten bedre. Man skiller gjerne mellom to hovedtyper av metoder innenfor samfunnsvitenskapen: vi snakker om *kvantitative* og *kvalitative* metoder. Kvalitative metoder søker etter å gå i dybden og legger vekt på betydning, mens kvantitative metoder legger vekt på utbredelse og tall (Thagaard, 1998). Det som gjør min oppgave kvalitativ er at jeg forsøker å gå i dybden av en hendelse, og forsøker å gjøre rede for ulike faktorer som har en medvirkende rolle i casen. Videre forsøker jeg å danne meg min egen oppfatning om hvordan disse faktorene kan ha en medvirkende rolle, noe som gjør at min oppgave blir hermeneutisk. «*En hermeneutisk tilnærming legger vekt på at det ikke finnes en egentlig sannhet, men at fenomener kan leses på flere måter*» (Thagaard, 1998, s. 35) Denne metoden kan beskrives som en individuelt fortolkende prosess, som etter hvert kan bidra til en økt forståelse av en tekst. Dette betyr at det forekommer et samspill mellom tekst og tolkning for å søke etter en helhetlig innsikt (Befring, 2015).

3.2. Litteraturstudie som metode

Metoden som ble brukt i denne oppgaven er et litteraturstudie. Som forskningsmetode vil det innebære å studere de faglige publikasjonene på området. Materialet som benyttes i en slik metode vil primært bestå av avhandlinger, tidsskriftartikler, fagbøker og annen forskning innenfor temaet. I mitt tilfelle har litteraturstudie en betydning for å avdekke sentrale faglige

betingelser på området. Et litteraturstudie kan også være relevant for områder som er blitt lite forsket på, noe som jeg opplever at mitt område er. En svakhet ved litteraturstudier er at de tar utgangspunkt i subjektivt skjønn når det gjelder utvalg og vurderingen av forskning som er tilgjengelig (Befring, 2015).

3.3. Begrunnelse for valg av metode

Bakgrunnen for valg av metode kom som følge av at oppgaven min baserer seg på en case. Denne casen lar seg ikke observere og intervju blir vanskelig da dette er et tema som kan være skjørt for enkelte. Dette kan føre til at man ikke får de svarene man er ute etter. Jeg mener derfor at et litteraturstudie vil være med å på fremme kvaliteten på min besvarelse. Utfordringen med denne oppgaven var å finne relevant forskning og teori som var direkte tilknyttet casen. Derfor valgte jeg heller å fokusere på de ulike faktorene som spiller inn som følge av en slik hendelse. «*Et litteraturstudium vil kunne være et relevant forskningsbidrag ved å avdekke sentrale faglige premisser på området*» (Befring, 2015, s. 86) Det viktigste ble derfor å finne den teorien som best mulig kunne hjelpe meg i å besvare min problemstilling. I skriveprosessen er det jeg selv, i samtaler med min veileder som har valgt hva som kan være relevant for å belyse mitt tema, og hva som kan være med på å bidra til å svare på problemstillingen på en god måte.

3.4. Kildekritikk

Kildekritikk handler om å gjøre rede for litteraturen jeg har benyttet i besvarelsen min. Nå skal det sies at jeg har stort sett benyttet meg av litteratur skrevet av andre forfattere på de ulike emnene jeg drar frem. Litteraturen har vært tett knyttet til pensum fra grunnskolelærerutdanninga 5-10, men noe har også blitt anbefalt fra min veileder som et supplement. Forskning og artikler er stort sett fraværende da jeg følte at jeg fant lite som var relevant. Derfor føler jeg at min bruk av kildene er til å stole på.

3.5. Forskningsetikk

«*Etiske regler innenfor forskersamfunnet, krever at forskeren utviser redelighet og nøyaktighet i presentasjonen av forskningsresultater og i vurderingen av andre forskeres arbeid*» (Thagaard, 1998, s. 21)

Denne oppgaven har sine begrensninger i form av at det ikke er foretatt noen observasjoner eller intervjuer av enkeltpersoner. For trekke etisk tenkning inn i oppgaven så kan jeg vise til litteraturen jeg har brukt. All informasjon og sitater som er hentet ut ifra litteraturen har jeg skrevet kildehenvisninger til. Dette er for å vise min respekt for forfatterne og for å holde tritt med de retningslinjene utdanningsinstansen min krever for oppgaveskriving. Ved å gjøre dette har jeg vist etisk refleksjon og de holdningene som man må ta hensyn til når man skriver en oppgave som baserer seg på et litteraturstudie.

4. CASE : EN LÆRERS BERETNING

Nå skal jeg fortelle en historie. Historien baserer seg på en hendelse som hendte meg på mitt 2. studieår, 1. praksisperiode. Denne historien er en faktisk hendelse, men det er viktig å tilføye at noe er forandret og selve settingen er endret for å gjøre den mer relevant og interessant i forhold til oppgaven.

Det var mandag og skoleuken hadde nettopp begynt. Elevene var som vanlig litt trøtte, fordi som vi alle vet er mandagene de tyngste dagene å komme i gang på. Jeg hadde gått løs på et ett års vikariat i denne klassen og mine forventninger var skyhøye. Jeg var nyutdannet, og ved en alder av 25 år skulle jeg, med mine nye impulser, sikre at disse elevene skulle få et godt læringsutbytte. Undervisningen gikk som planlagt og friminuttet kom. Mens jeg hadde inspeksjon og gikk rundt i gangene, la jeg merke til at det var mange øyne som var rettet mot meg. Både fra gutter og jenter. Guttene var mest opptatte av å bli sett og hørt. For dem var det jo kult at en ung mann hadde entret skolehverdagen deres. Mitt inntrykk av meg selv var at jeg kunne være en person som de kunne se opp til, og derfor oppnå denne anerkjennelsen fra guttene. Jentene derimot hadde litt mere uklare intensjoner med sine blikk. De var rett og slett vanskeligere å tolke, og derfor med min erfaring, valgte jeg å ikke spekulere mer over disse blikkene.

To uker var passert og jeg kom hjem og gjorde det jeg pleide å gjøre. Middag, trening så avslapping. Da jeg kom hjem fra trening så jeg på min telefon at noen ukjent hadde lagt meg til på et sosialt medium. Jeg responderte og samtalen var i gang. Jeg fant etter hvert ut hvem

denne personen var, og det viste seg at det var en jente i fra klassen som jeg underviste i. Mye kunne tilsi at denne jenta hadde fått et godt øye til meg, hun virket betatt og hadde vel et ønske om mere kontakt fra min side. Som lærer i denne klassen måtte jeg forholde meg til dette, men hvordan skulle jeg håndtere det? Jeg hadde ingen erfaringer fra noe sånt tidligere, sett i skolesammenheng. Utfordringen jeg følte var hvordan dette skulle håndteres. Mine første tanker sa jeg at jeg måtte ta en samtale med jenta.

5. DRØFTING

5.1. Innledning

I mitt drøftingskapittel har jeg valgt å tydeliggjort de ulike elementene som kan inngå i en slik situasjon som casen beskriver. Dette gjør jeg ved å gjenta de ulike overskriftene fra teorikapittelet. Det er viktig å presisere at jeg bevisst unngår å drøfte meg frem til noe svar. Denne delen av oppgaven er ment for å vise mine refleksjoner rundt de ulike teoretiske elementene og på hvilken måte de kan representeres og være til stede under et slikt case. Jeg vil ofte snakke om jenta i min drøfting. Dette vil bety at jeg er inne på casen og prøver å trekke frem mine tanker og resonnementer inn i riktig sammenheng.

5.2. Fire-perspektivmodellen for kommunikasjon

5.2.1. Egenperspektivet

Vi ser verden ut ifra fra vårt eget perspektiv. Våre egne erfaringer, vår personlighet, våre holdninger og kunnskaper vil være grunnlaget for hvordan vi tolker verden (Røkenes & Hanssen, 2006). Egenperspektivet i denne casen vil handle om mitt personlige bidrag i samhandling med den andre. Derfor vil det være viktig å være til stede med seg selv i yrkesrollen, og å være i stand til å handle ut ifra det som er til det beste for den andre. Dette innebærer at man må kunne være i stand til å ta i bruk sine egne ressurser, erfaringer og sterke sider når et slikt dilemma oppstår (Røkenes & Hanssen, 2006).

En viktig faktor i et slikt etisk dilemma er å vite hvor god selvinnsikt man har. Dette innebærer at man er dyktig til å reflektere over hva egne erfaringer, for-forståelse, menneskesyn, verdisyn og personlighet har å bety. Dette kan også ses på som en

relasjonskompetanse. Hvilke verdier man har, kan gjenspeiles i hvordan man tolker jentas oppførsel ut ifra et eget perspektiv. Tolker man hennes interesse som en flørt og man blir villig til å bli med på denne flørten, har man mistet mye av de verdiene og holdningene som læreryrket bør stå for. I følge Røkenes & Hanssen(2006) vil fagfolk som ikke har en reflekterende holdning utgjøre en potensiell risiko i samspill med andre mennesker. Dette kan bety at lærere som ikke er kjent med seg selv kan opptre krenkende eller manipulerende ovenfor jenta, noe som kan få enorme konsekvenser både i lærerrollen og for jentas selvfølelse. En tolkning kan være at oppmerksomheten gis fordi jenta liker deg som person. Det trenger ikke å være noe galt med det, tvert imot. Elevene bør like læreren sin, ettersom dette kan fremme læringsutbytte hos elevene. Man har også en mulighet for å utvikle relasjonene til denne eleven, men det som er viktig er at man må være tydelig overfor jenta hvilke roller man har til hverandre i skolehverdagen.

5.2.2. Andreperspektivet

Andreperspektivet dreier seg om hvordan den andre personen tolker, handler og forholder seg til den samme situasjonen. I denne casen handler dette om hvordan jentas opplevelser til situasjonen er knyttet til min opplevelse av samme situasjon. Det at lærere som ikke har selvinnsikt kan utgjøre en potensiell risiko for elevers selvfølelse kan også gjelde for lærere som er dyktige til å reflektere over egne erfaringer, menneskesyn, verdisyn og sin egen personlighet. Det fagpersonen sier og gjør i en slik situasjon blir tolket ut fra hvilken relasjon den andre har til fagpersonen (Røkenes & Hanssen, 2006). Dette medfører at det som blir sagt og gjort av læreren i denne situasjonen avhenger av relasjonsforholdet mellom lærer og elev.

En dårlig lærer-elev-relasjon medføre utrygghet og mistillit, mens i en god lærer-elev-relasjon så kan dette virke motsatt. Røkenes & Hanssen(2006) peker på to vesentlige forhold når de hevder at relasjonene mellom lærer og elev er viktige: det ene er sårbarhet og det andre er fagpersonens evne til å gi følelsen av trygghet og respekt. For å trekke tråder inn til casen så betyr sårbarheten mer eller mindre jentas utsatte posisjon i forhold til hva som kan skje.

Voksne personer kan ha en sterk manipulerende effekt på barn, og dette er noe som gang på gang dukker opp i media. Fra en periode på ett år, fra 2011-2012, ble det dømt sju lærere for

overgrep mot barn/elever. Dette viser bare den manipulerende effekten lærere kan ha (Brustad & Andersen, 2012). Denne sårbarheten er noe jeg må være klar over når et slikt dilemma oppstår. Ut fra mitt perspektiv(egenperspektiv) bør dette ligge som en del av tolkningen. Jenta vil ikke være klar over denne sårbarheten. Den vil heller komme som en følge av min måte å behandle dilemmaet på. For jenta kan denne oppmerksomheten rettet mot meg bare være et ønske om oppmerksomhet eller et ønske om spenning ved å gi en ung lærer oppmerksomhet. Det kan være hennes oppfatning(andreperspektivet). Dette er noe man ikke kan vite for sikkert, men min erfaring fra lignende situasjoner i hverdagen, (jf. Egenperspektiv), kan fortelle meg at det ligger noe i dette.

5.2.3. Det intersubjektive perspektivet

Hvordan skal læreren gå frem under et slikt dilemma? I en slik case så oppstår det to ulike oppfatninger av saken. Dette har jeg vært inne på tidligere i min drøfting. Læreren sitter med sitt perspektiv og jenta sitter med sitt perspektiv. En løsning kan være en samtale med jenta. For at en slik samtale skal forekomme, og for at den skal være så åpen som mulig, må jenta føle seg trygg på læreren. For læreren er denne åpenheten noe han må jobbe for gjennom å skape en god lærer-elev-relasjon. Relasjonstilknytningen kan være med på å danne et godt fundament for jentas inngang til samtalen. Hvis jenta føler mistillit og utrygghet kan dette være en forhindrede faktor i samtalen. Læreren vil ikke oppnå den åpenheten fra jentas side og kan risikere å skape et forhold til jenta som ikke fører til noe positivt i det lange løp. Hvis jenta føler at hun skjemmes over det hun har gjort, tror jeg fortsatt at en samtale kan føre til et positivt utslag. Relasjonstilknytningen vil da ha stor betydning. Har man en god lærer-elev-relasjon så vil eleven føle denne tryggheten og tilliten, slik at man kan snakke med læreren sin om hva som helst. Som lærer er det dette forholdet man ønsker å oppnå til sine elever. Gjennom en samtale med jenta vil man forsøke å oppnå en felles forståelse av saken slik at begge partene kan forenes. Det er under denne foreningen at det intersubjektive perspektivet kommer inn. Begge partenes oppfatninger og handlinger vil bli lagt på bordet og man oppnår på denne måten en felles oppfatning. Den oppfatningen som blir felles vil avgjøre deres videre forhold til hverandre i løpet av det året de skal tilbringe sammen.

5.3. Profesjonell yrkesetikk

5.3.1. Bevissthet over egne kvaliteter

En case med denne utfordringen byr på en rekke etiske tilnærminger. Man skal ivareta jentas integritet og selvfølelse, samt ivareta de relasjonene man har skapt til hverandre, i tillegg skal man gi en slik situasjon en tilnærming, at man håndterer den profesjonelt. Dette må være en del av en lærers handlingsrepertoar. Man kan ikke gardere seg imot slike hendelser. De kan når som helst oppstå, og det er derfor det er så viktig å være bevisst over sine egne verdier, holdninger, kunnskaper og personlighet. Noe får man tilegnet seg igjennom utdanning og noe får man gjennom oppdragelse. De verdiene og holdningene man tilegner seg gjennom livslang læring tar man i bruk når man skal løse slike situasjoner. Dette blir lærerens handlingskompetanse. Man må lytte til seg selv og føle hva som er riktig her. Problemet med etiske dilemmaer slik som denne, er at det finnes ingen fasit for hvordan man skal gå frem. Det finnes retningslinjer slik som den profesjonsetiske plattform, men den sier ingen ting om hvordan du som lærer skal gå frem for å finne en løsning.

5.3.2. Behovet for en grunnleggende yrkesetikk

Den profesjonsetiske plattform er med på å bevisstgjøre det etiske ansvaret lærere, førskolelærere og barnehagelærere har ovenfor de man arbeider for og med. Videre i plattformen står det: «*Plattformen er et felles grunnlag for å videreutvikle lærerprofesjonens etiske bevissthet. Alle førskolelærere, lærere og ledere har et felles ansvar for å handle i samsvar med plattformens verdier og holdninger*» (Lærerprofesjonens etiske plattform, u.d.). Så kan man spørre om dette er nok for å bevisstgjøre lærere og ledere deres etiske tilnærming til yrket? Bør lærere og alle som jobber med barn ha en mer utarbeidet grunnleggende yrkesetikk enn hva den profesjonsetiske plattform tilsier? I min teori nevnte jeg Imsen(2009) sine to funksjoner på hvorfor lærere bør ha en grunnleggende yrkesetikk. En av dem gikk ut på å beskytte elever og samfunn mot ekstreme handlinger fra læreren sin side. Lærere kan være i stand til å utnytte det faktum at en elev gir slik oppmerksomhet, og dette vil medføre at man bryter med profesjonaliteten og yrkesetikken. Dette vil få konsekvenser, men de påfølgende opplevelsene til eleven kan nok tenkes at de aldri vil leges. Ekstremtilfeller kan kanskje forebygges i større grad ved å implementere noen yrkesetiske retningslinjer for lærere. Slik som det gjerne er i dag så henger den yrkesetiske plattform opp på et toalett inne på lærerrommet, og dette blir etter min mening lite hensiktsmessig. I tillegg så kan det tenkes

at denne plattformen ikke vil være med på å endre holdninger og verdier som lærere har opparbeidet seg gjennom livslang læring. Man har rett til å ha egne holdninger og verdier, og det er nettopp dette som kan være vanskelig når man jobber med barn. Et tiltak kan kanskje være ekskludering gjennom et intervju når det gjelder opptak til utdanning, i stedet for å legge vekt på realfagskompetansen. Dette kan være med på å utelukke de som kanskje kan utnytte barn på verste tenkelige måte, jf. (Brustad & Andersen, 2012).

5.3.3. Hvor ligger det etiske ansvaret?

Slik som jeg oppfatter det blir mye av det yrkesetiske og profesjonelle arbeidet gjort av den enkelte lærer, og da tenker jeg ut ifra de holdninger og verdier man har ervervet seg gjennom oppvekst og interaksjon med andre mennesker. I følge Lingås(1999) er tilrettelegging for yrkesetikk i pedagogisk arbeid svært viktig. Han refererer til punkter hvor han sier noe om hvor viktig det er for skolens ledelse å legge til rette for at lærere utvikler og vedlikeholder en kritisk bevissthet om sine verdier, og at lærere får muligheten til å drøfte de ulike etiske problemene de møter. Så med andre ord så mener han at mye av ansvaret ligger på ledelsen når det gjelder å opprettholde skolens yrkesetiske verdigrunnlag og samtidig bevare profesjonaliteten i yrkesutøvelsen.

5.4. Nærhetsetikk

5.4.1. Personen som et ærend

Nærhetsetikkens nærliggende tanke til dette dilemmaet legger vekt på personen som et ærend, ikke ærendet i seg selv. Videre så nevnes det at slike saker ikke skal delegeres til neste funksjonær eller instans. Dette kan vise til at det er læreren selv som må ta hovedansvaret angående dette dilemmaet. Han må stå alene for å bearbeide problemet sammen med jenta, men hva skal en lærer med lite erfaring innenfor slike dilemmaer foreta seg? Dette utsagnet som kommer fra Henriksen & Vetlesen(2003) stiller jeg meg noe kritisk til. Min tolkning er at jeg stiller meg enig til selve behandlingen av personen, men slik som det beskrives, at saker ikke kan delegeres videre må jeg si meg uenig i. Jeg forstår dette utsagnet som at neste funksjonær kan representere lærerkollegiet og at neste instans kan fungere som skolens ledelse. Som ung og uerfaren lærer må man kunne støtte seg på disse. Man må kunne søke

hjelp og veiledning i forhold til slike etiske dilemmaer om man føler at problemet ikke kan bearbejdes selvstendig.

5.4.2. Ungdomskultur og den fysiske nærhet

Hva det er som får denne jenta til å knytte slike emosjonelle følelser til læreren? Ungdommer i denne aldersgruppen opplever gjerne sine første forelskelser i dette stadiet av livet. De kan være rettet mot andre elever, lærere, en idretts- eller popstjerne e.l. Slike forelskelser er som regel rettet mot det ytre, mot utseendet, mot stemmen, og er så å si fraværende fra de dypere kvalitetene (Evenshaug & Hallen, 2000). Dette kan være en årsak til at disse emosjonelle tankene kan oppstå. Disse emosjonelle tankene kan forsterkes som en følge av den fysiske nærheten i jeg-du-forholdet mellom lærer og elev. Videre kan man si at dette jeg-du-forholdet bygger på tillit og respekt. Tillit er ikke noe som kommer gratis. Lærere er ledere i klasserommet, men deres posisjon gir ikke nødvendigvis den tillitten og respekten som man trenger fra sine elever. Dette må man fortjene. Elevene er i stand til å vurdere sine lærere, og ifølge Bergem(2011) er det i hovedsak etter to ting: i hvor stor grad læreren bryr seg om dem som personer, og om lærerne har noe å fare med. Det første handler om læreren som omsorgsperson og oppdrager, den andre er faglig kompetanse og evnen til å lære fra seg kunnskap. Læreren skal til enhver tid ta sine elever på alvor, og samtidig kommunisere på en slik måte som skaper trygghet og forutsigbarhet. På denne måten vet elevene til enhver tid hvor læreren står, noe som kan medføre trygge omgivelser og et godt læringsmiljø. Casen gir en god mulighet for læreren å ta fatt i disse elementene. Man får her muligheten til å vise at man kan være en god omsorgsperson og oppdrager. Ved å ta jentas sak på alvor kan de møtes og komme til en felles forståelse rundt dilemmaet, (jfr. det intersubjektive perspektivet). Samtidig kan læreren ta rollen som oppdrager ved å fortelle jenta om hvor mye elendighet det finnes på et slikt sosialt medium. Dette gjelder hvis man treffer på de personene som ikke har til hensikt å være god mot jenta.

5.4.3. Relasjonsforholdet

En annen årsak til emosjonelle tilknytninger kan være at læreren bevisst har jobbet med relasjonstilknytningen til denne jenta, og at hun på denne måten har knyttet emosjonelle bånd tilbake til læreren. Dette handler mer om væremåte og personlighet, enn et forsøk på å danne følelsesmessige tilknytninger til jenta. Dette kan oppstå fordi ungdommer i denne alderen er

uerfaren, utrygge og har vanskeligheter med å kontrollere følelsene sine. Så dette kan lede til spørsmålet om hvor går grensen i arbeidet med relasjonstilknytninger hos sine elever før slike følelser kan oppstå? Jeg mener at selv om disse følelsene har oppstått så trenger det ikke å bety at man har jobbet for mye med relasjonstilknytninger til denne jenta. Jeg tror mye av årsaken til at slike forelskelser oppstår ligger i ungdomskulturen. Relasjonsarbeidet er selve essensen i læreryrket og man er fullstendig avhengig av å ha gode relasjoner til sine elever. Så om det blir for mye relasjonstilknytninger, tror jeg det er bedre med for mye enn for lite. Et slikt dilemma gir rom for ulike løsninger og som jeg har vært inne på tidligere tror jeg man finner en god løsning raskere ved at man har gode relasjoner til hverandre.

5.4.4. Nærhetsetikkens avhengighetsforhold

Jeg har tidligere vært inne på avhengighetsforholdet mellom barn og voksne. Det at barn er avhengige av voksne for å vise dem de riktige veiene her i livet kan ses på som et grunnleggende behov. Ikke alle barn får dette behovet tilfredsstilt, og må derfor finne seg andre voksne å sette sin lit til. Lærere er ment for å være disse personene. Det er en del av yrkesrollen. Så når ei jente som dette legger seg ut på en vei hvor hun ikke vet helt hvor hun skal gå, er mye avhengig av hvordan læreren reagerer. Avhengighetsforholdet tilsier at voksne har en manipulerende effekt på barn. Dette viser at læreren kan vise jenta den riktige veien eller den vanskelige, tøffe, ensomme og tunge veien. Dette er et valg som stiller krav til lærerens etiske holdninger, verdier og medmenneskelighet. Hvilket utfall slike dilemmaer får, er etter min mening opp til læreren.

5.5. Lærerens makt

Lærere har stor frihet i sitt yrke. Med andre ord så finnes det ulike måter å håndtere et slikt dilemma. Det kan tenkes at noen lærere kan hensynsløst skape en kollektivt pinlig situasjon for eleven. Det kan skje ved at problemet diskuteres åpent i klasserommet. Dette medfører at flere elever får tilgang til informasjonen rundt situasjonen, utnytter det, og skaper en situasjon hvor jenta blir stående alene. Andre lærere kan håndtere situasjonen med verdig ivaretagelse for både eleven og egen yrkesrolle. Dette mener jeg er den fornuftige måten, og bør være innenfor handlingsrammen hos læreren.

5.5.1. Formell, faglig og karismatisk makt

De rammene som lærere er gitt i yrkesrollen kan knyttes til den formelle makten. Her skal man opptre i tråd med det som er skolens reglement og håndtere rollen sin slik som samfunnet krever. Den faglige makten kommer til syne gjennom kompetanse og kunnskaper, og gjør på denne måten læreren til den personen med mest makt i klasserommet. Læreren kan vurdere mennesker, omstendigheter og hendelser basert på tidligere erfaringer noe som gjør at man er i stand til å skape et helhetlig bilde av ulike situasjoner. For å trekke dette inn i casen så betyr det at lærere må være i stand til å se bak selve hendelsen og heller fokusere på personen. Den karismatiske makten er hvordan læreren fremstår overfor sine elever gjennom personlighet og væremåte. Misbruk av makt kan oppstå som en konsekvens av for mye makt. Jeg mener derfor det handler om å finne den riktige balansen mellom å være den personen som har makt, og samtidig være den personen som gir trygghet og tillit.

5.5.2. Ung lærer i krysningpunktet

Erfaring i etiske dilemmaer kan være mye av nøkkelen til gode løsninger. Men hva gjør en nyutdannet som aldri har kommet i kontakt med noe lignende? Å være en ung lærer som ligger i et krysningpunkt mellom ungdomsgruppen og voksengruppen kan være en utfordring i seg selv. Man har kanskje ikke klart helt å løsrive seg ifra ungdomskulturen og den identifisering dette medbringer. Når man får en slik situasjon på bordet kan det være vanskelig å stå for kloke handlinger, noe som yrkesrollen tilsier at man skal. Å søke hjelp fra andre ansatte trenger ikke alltid å være lett. Enkelte kan kanskje føle en viss skam rundt slike dilemmaer, og formidlingen videre kan kanskje føre til mistanker rundt om i kollegiet. Mistanken kan være at det er læreren selv som har satt i gang denne flørten og bruker formidlingen av dette til kollegiet som et dekke for å ikke virke mistenksom. Det kan tenkes at slike problemstillinger dukker opp i hodet på yngre lærere på grunn av mangelfull erfaring, men en skole bør opptre profesjonelt og ta ethvert etisk problem på alvor. Jeg tror dette kan være et utbredt problem i skolehverdagen. Grunnen til at det ikke vises så godt er fordi det kan være et problem som er vanskelig å sette ord på. Det kan hende mange føler at de står på egne ben når et slikt dilemma oppstår. Jeg tror at en løsning kan være å ta det opp med kollegiet. Dette kan vise at man tar yrkesrollen sin på alvor og at man er etisk bevisst.

5.5.3. Maktmisbruk

I dette etiske dilemmaet finnes det utfall hvor læreren kan misbruke sin makt for å oppnå det man vil. I dagens samfunn har vi mange ulike tilfeller hvor mennesker i en maktposisjon manipulerer og bearbeider personer på en slik måte at man oppnår det man selv vil. I skolesammenheng er dette intet unntak, jf. (Brustad & Andersen, 2012). Slik som jeg tenker kan et slikt dilemma åpne en dør hos lærere som kan være i stand til å utnytte elever på verst tenkelige måte. Jenta vet ikke hva det er hun egentlig gjør og hvilken utsatt posisjon hun setter seg selv i. Det er her det asymmetriske forholdet mellom lærer og elev kan ha sine utfordringer. Siden maktfordelingen mellom lærer og elev i utgangspunktet er skjev kan læreren føle det fristende og instinktivt å utnytte denne makten til sin egen fordel. Lærere i dette tilfellet kan være i stand til å bruke dette dilemmaet til sin fordel for å oppnå noe man selv vil. Jeg mener det er her de etiske verdiene og holdningene man har til seg selv og andre mennesker bør fortelle at man har utført en handling som ikke tilsvarer de etiske holdningene og verdiene man bør inneha i denne yrkesrollen. Dette kan være problematisk nok fordi mennesker er forskjellige og man har forskjellige holdninger og verdier, men skal man være lærer så må man søke etter de holdningene og verdiene som yrket krever.

6. AVSLUTNING

I denne oppgaven har jeg prøvd å drøftet meg frem til hvordan man skal ivareta relasjonene til elevene når man møter utfordringer som setter de etiske verdiene våre på prøve. Jeg har vist til flere ulike faktorer som kan vise til komplikasjonene rundt slike dilemmaer. Når det er sagt så vil jeg presisere at oppgaven på ingen måte har vært enkel. Under prosessen med å skrive denne oppgaven er det en tanke som har slått meg, nemlig at det finnes ingen fasit rundt slike problem. Hvem kan si hva som er riktig løsningsmetode? Etske dilemmaer slik som denne handler mye om hva man står for som person. Og alle mennesker er forskjellige. Derfor er det grunn til å tro at mange ha ville valgt andre veier å gå for å løse et slikt problem.

En viktig tanke i denne oppgaven er ungdomskulturens preg over dagens samfunn. Til enhver tid omgås vi med sosiale medier, og ungdommene, så vel som unge voksne som meg selv, er sterkt delaktig i denne kulturen. Når ungdommer slik som denne jenta setter sin sårbarhet på spill for å oppnå en respons hos læreren er det ikke bare læreren som kan få informasjonen

som deles, men også internettsamfunnet. Som jeg var inne på i min drøfting så kan denne oppmerksomheten fra jenta brukes for å skape en forståelse for hva det er hun egentlig har gjort. Det trenger overhodet ikke å ligge noe bak den oppmerksomheten hun har vist, men man er nødt til å få eleven til å forstå hvilke veier hun beveger seg ut på. En lærers rolle midt oppi det her vil være å fungere som en veileder. Jenta trenger kanskje nettopp dette, og da har man en sjanse som lærer å veilede henne på rett vei.

Gjennom min oppgave har jeg erfart nyttiligheten av denne opplevelsen. Disse mellommenneskelige utfordringene er ikke noe man kan forberede seg på. Hadde man hatt en formell oppskrift på hvordan slike dilemmaer løses så hadde vel ikke slike problem eksistert. Samtidig så tror jeg det er viktig at de eksisterer. For jeg tror gjennom min oppgave om man tar slike problemer på alvor så kan lærer-elev-relasjonen komme styrket ut av det. I det intersubjektive møtet har man kommet overens med hverandre og man har sammen kommet til en enighet over hva denne oppmerksomheten handlet om. Læreren har vist overfor jenta at hun blir tatt på alvor. Dette kan medføre at eleven føler en tillitt og en trygghet til læreren som man ønsker til sine elever.

7. KONKLUSJON

I min oppgave har jeg inne på følgende temaer. Fire-perspektivmodellen for kommunikasjon, profesjonell yrkesetikk, nærhetsetikk og lærerens makt. Hvis jeg noen gang havner i en slik situasjon igjen så kommer jeg ikke til å tenke over disse faktorene og hva de kan fortelle meg, men disse teoretiske perspektivene har gjort meg bevisst på hvilke utfordringer og tanker man må gjøre seg bevisst på under slike dilemmaer. Jeg mener det blir relevant å konkludere med at man må stå for sine egne verdier og holdninger, og kjenne litt på kroppen hva som føles naturlig i en slik situasjon. I tillegg skal man handle profesjonelt. Det vil si de regler og forskriftene som staten og arbeidsgiver setter premissene for. Jeg mener riktignok at etter arbeidet med denne oppgaven så vil jeg møte et slikt dilemma med et ønske om en bedre løsning enn det som ble utfallet i praksisperioden. Gjennom en slik prosess som jeg nå har vært igjennom, har mine tanker og refleksjoner ført til at jeg føler meg bedre rustet til å møte et slikt dilemma på en profesjonell måte.

Tilslutt i denne konklusjonen vil jeg bare si at alle mennesker er ulike, derfor vil også løsningene være forskjellige. Nettopp derfor er dette et område det kan være vanskelig å forske på. For det finnes nemlig ingen fasit.

8. KILDER

- Befring, E. (2015). *Forskningsmetoder i utdanningsvitenskap* (Vol. 1). Oslo: Cappelen Damm AS.
- Bergem, T. (2011). *Læreren i etikkens motlys* (2.. utg.). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Bjørndal, C. R. (2002). *Det vurderende øyet* (Vol. 1). Oslo: Gyldendal Akademisk Forlag AS.
- Bjørneboe, J. (1962). *Veien til fremtiden* (Vol. 1). Oslo: Norske oppslagsverker AS.
- Brustad, L., & Andersen, Ø. (2012, November 13). *Dagbladet*. Hentet fra <http://www.dagbladet.no/2012/11/12/nyheter/overgrep/innenriks/lerer/24328606/>
- Evenshaug, O., & Hallen, D. (2000). *Barne- og ungdomspsykologi* (Vol. 4). Gjøvik: Gyldendal Akademisk.
- Henriksen, J.-O., & Vetlesen, A. J. (2003). *Nærhet og distanse* (2.. utg.). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Imsen, G. (2009). *Lærerens Verden*. Oslo: Universitetsforlaget 4. utgave.
- Lyngsnes, K., & Rismark, M. (2007). *Didaktisk arbeid* (2. . utg.). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Lærerprofesjonens etiske plattform*. (u.d.). Hentet fra Utdanningsforbundet: https://www.utdanningsforbundet.no/upload/L%C3%A6rerprof_etiske_plattform_plakat%20A3%20bm_ny%2031.10.12.pdf
- Røkenes, O. H., & Hanssen, P.-H. (2006). *Bære eller bryte* (2.. utg.). Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke.
- Skaalvik, E. M., & Skaalvik, S. (2009). *Skolen som læringsarena*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Thagaard, T. (1998). *Systematikk og innlevelse*. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.

